

YEMEKLE İLGİLİ TAVSİYELER*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn... Ve senedi'l-âşıkîne ve imâmü'lmüttakîn... Muhammedini'l-mustafe'l-mahmûdu'l-muhtâru'lemîn... Ve âlâ âlihî ve sahibihî ve men tebihû bi-ihsânin ilâ yevmi'ddîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-hadîsi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu teâlâ aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesetin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'nnebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ طَعَامًا فَلَا يَأْكُلْ مِنْ أَعْلَى الصَّحْفَةِ
وَلَكِنْ لِيَأْكُلْ مِنْ أَسْفَلِهَا فَإِنَّ الْبَرَكَاتَ تَنْزِلُ مِنْ
أَعْلَاهَا

(د . ت . ن . ه . عن ابن عباس)

RE. 35/1 (*İzâ ekele ehadüküm taàmen, felâ ye'kül min a'le'ssafhati, ve lâkin liye'kül min esfelihâ, feinne'l-berekete tenzilü min a'lâhâ.*)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi, dünya ve ahiretin hayırları cümlenizin üzerine olsun... Allah-u Teâlâ Hazretleri iki cihanda aziz ve bahtiyar eylesin...

Peygamber SAS Efendimiz'in hadîs-i şerîflerinden bir demet okuyup izah edeceğiz. Rabbimiz cümlemizi rızasına vâsıl eylesin...

Şükran borcu olduğumuz çok kişiler var, başta Peygamber Efendimiz olmak üzere, mübarek âl'inin, ashâbının, etbânının, cümle sâdât ve meşâyih-i turuk-u aliyemiz, evliyâullahın, alimlerin, hadis râvilerinin, okuduğumuz eseri yazan Gümüşhaneli Hocamız'ın, kendisinden feyz aldığımız Muhammed Zâhid-i Bursevî Hocamız'ın;

Bu beldeleri fethedip bize emanet, yâdigâr ve hediye bırakmış olan mübarek ordunun, başta Fatih Sultan Muhammed Hân cennet-mekân olmak üzere cümle şehidlerin ve gazilerin; beldemizin medâr-ı iftihârı Yûşâ AS'ın, Ebû Eyyûb el-Ensârî Hazretleri'nin ve sâir sahâbe-i kiramın;

Uzaktan yakından buralara hadîs-i şerîfleri dinlemek üzere gelmiş olan siz kardeşlerimizin, ahirete göçmüş bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ruhlarına, bizden sevgi, saygı nişânesi olarak bir hediye-i Kur'âniyye olsun diye bir Fâtîha, 11 İhlâs-ı Şerîf okuyup hediye edelim! Allah himmetlerini, şefaathlerini nasib eylesin... Bizi de sevdiği kullarından eylesin, iki

cihan saadetine erdirsin...

.....

a. Tabağın Kenarından Yeyin!

Mukaddimedede Arapça metnini okuduğum hadis-i şerif, *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis kitabınının 35. sayfasındaki 1. hadis-i şeriftir.

İbn-i Abbas RA; Peygamberimiz'in amcası Hz. Abbas'ın oğlu, Abdullah ibn-i Abbas RA rivayet etmiş. Ebû Dâvud'da, Tirmizî'de ve diğer kaynaklarda kayıtlı bir hadîs-i şerîf.

Peygamberimiz buyuruyor ki:¹

إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ طَعَامًا فَلَا يَأْكُلُ مِنْ أَعْلَى الصَّحْفَةِ
وَلَكِنْ لِيَأْكُلُ مِنْ أَسْفَلِهَا فَإِنَّ الْبَرَكَاتَ تَنْزِلُ مِنْ
أَعْلَاهَا

(د . ت . ن . ه . عن ابن عباس)

RE. 35/1 (*İzâ ekele ehadüküm taàmen, felâ ye'kül min a'le'ssafhati, ve lâkin liye'kül min esfelihâ, feinne'l-berekete tenzilü min a'lâhâ.*)

(*İzâ ekele ehadüküm taàmen*) “Sizden biriniz bir yemek yediği zaman, (*felâ ye'kül min a'le'ssafhati*) tabağın yukarısından almasın! Yemeğin yığılmış kısmından, ortasından, en yukarısından almasın; (*ve lâkin liye'kül min esfelihâ*) en

¹ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.X, s.226, no:3280; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.250, no:40809; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.II, s.387, no:1474.

aşağısından, kendisine en yakın kenarından alsın! (*Feinne'l-berekete tenzilü min a'lâhâ.*) Çünkü bereket ortasından, yukarısından aşağısına doğru iner gelir.”

O bakımdan herkesin önünden alması gerektiğini ifade etmiş oluyor. Bereketin herkes tarafından eşit miktarda alınması, kimsenin açığızluluk etmemesi, herkesin istifade etmesi edebini hatırlatmış oluyor.

Yemek yeme şekilleri, usulleri değişti. Eskiden sofranın etrafında toparlanılır, ortaya bir sahan veya tabak gelirdi; sinide, sofrada yemek beraberce yenirdi. Herkes kendi önünden alacak, besmeleyle başlayacak... Böyle olurdu.

Günümüzde herkes, yemeği kendi tabağına ayrıca koyup yiyor. Bunlar Batı'dan gelmiş olan yeni alışkanlıklardır.

b. Et Yedikten Sonra Ellerin Yıkanması

Abdullah ibn-i Ömer RA'dan, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:²

إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ طَعَامًا فَلْيَغْسِلْ يَدَهُ مِنْ وَضْرٍ
اللَّحْمِ

(عد. عن ابن عمر)

RE. 35/2 (*Izâ ekele ehadüküm taàmen,*

² İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VII, s.95; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.244, no:40770; *Câmiü'l-Ehadîs*, c.II, s.389, no:1478.

fe'lyağsil yedehû min vadari'l-lahm.) “Sizden biriniz yemek yediği zaman, etin elinde kalan yağından, bulaşığından dolayı elini yıkasın!”

Bazı yemekler pek tesir etmez ama et yağlı olduğu için, yağ da kolay çıkmadığından elin yıkanması gerekir. Hatta bazı mezheplerde çok daha kuvvetli bir şekilde emir telakki edilmiş: Yıkayacak, o kirleri elinde bırakmayacak!

Mâlum; yemeğe oturmadan evvel de, yemekten kalktıktan sonra da eller yıkanıyor. Bunlar İslâm'ın, ta o zamanlardan da temizliğe, nezafete ne kadar dikkat ettiğini gösteren misallerdir.

Biz el yıkamayı hazır görüyoruz ama, dinimiz eskilerde olmayan pek çok yeni güzel âdâb getirmiş, koymuş. Büyüklerimiz onları hazmetmiş olduğundan, biz; büyüklerimizden örf ve töre olarak almışız. Allah onlardan razı olsun ki bizi İslâm ahlâkı ve âdâbı üzere yetiştirmişler.

c. Sağ Elinizle Yeyin, Sağ Elinizle İçin!

Ahmed ibn-i Hanbel, Müslim, Ebû Dâvud ve diğer kaynaklarda İbn-i Ömer ve Ebû Hüreyre RA Hazretleri'nden rivayet edilmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:³

³ Müslim, *Sahîh*, c.X, s.295, no:3764; Tirmizî, *Sünen*, c.VI, s.458, no:1722; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.8, no:4537; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.132, no:2030; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.172, no:6748; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.76, no:5838; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XII, s.30, no:5226; Ebû Avâne, *Müsned*, c.V, s.147, no:8177; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.IX, s.433, no:5584; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.301, no:1190; Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdi-*

إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ فُلْيَا كُلُّ بِيَمِينِهِ وَإِذَا شَرِبَ
فَلْيَشْرَبْ بِيَمِينِهِ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَأْكُلُ بِشِمَالِهِ
وَيَشْرَبُ بِشِمَالِهِ

(حم. م. د. عن ابن عمر ن. عن أبي هريرة)

RE. 35/3 (*İzâ ekele ehadüküm felye'kül bi-yemînihî, ve izâ şeribe felyeşreb bi-yemînihî, feinne'ş-şeytâne ye'külü bi-şimâlihî, ve yeşrebü bi-şimâlihî.*)

(*İzâ ekele ehadüküm felye'kül bi-yemînihî*)
“Sizden biriniz yemek yediği zaman, sağ eliyle yesin; (ve *izâ şeribe felyeşreb bi-yemînihî*) veyahut su, meşrubat içtiği zaman sağ eliyle içsin!”

Dikkat ediyorum, hadîs-i şerîflere rağmen çok kimse buna riayet etmiyor. Müslüman, mütedeyyin, hacı arkadaşımız, sevdiğimiz kardeşimiz, komşumuz; bir de bakıyorsun solak da değil ama sol eliyle yiyor. Ben de onlara şaka olsun diye “10 dolar ceza!” diyorum. O zaman yanlış yediğini anlıyor veya çocuğu yanlış yemişse ikaz ediyor.

Efendimiz sol elle yemeyi çok şiddetle yasaklamış: “—Sağ elinle ye!” diye birisine emretmiş.

---

rü'l-Usül, c.I, s.78; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.172, no:6745; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.325, no:8289; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.305, no:5899; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.384, no:7783; Ebû Hüreyre RA'dan.

Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.261, no:4273; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

O da:

“–Yiyemiyorum.” diyerek bir itiraz yolu tutmuş.

Halbuki Rasûlüllah’a itiraz edilir mi? İnsanın aklı bu işe nasıl yatar?

“–Yiyemiyorum.” deyince, Peygamber Efendimiz: “–Yiyemez ol!” demiş.

Çok fena azar ve beddua. Eli tutulmuş, bir şey yiyemez olmuş. Bizde sağ elle yemek çok önemli!

“Sizden biriniz yemek yediği zaman sağ eliyle yesin. Bir şey içtiği zaman sağ eliyle içsin. (*feinne’s-şeytâne ye’külü bi-şimâlihî, ve yeşrebü bi-şimâlihî*) Çünkü şeytan soluyla yer, soluyla içer!”

Demek ki şeytan öyle yapıyormuş! Biz şeytanı görmüyoruz. Bazen rüyada görüyoruz ama genelde görmüyoruz. Şeytanın hâli böyleymiş.

Avrupalılar da tam şeytanın yolunda gidiyorlar: Sofraya bıçak sağ tarafa konulacak, çatal sol tarafa konulacak, sol elle yiyecek... İnsanın alışkın olduğu –sol elini kullanmak zorunda olanlar ayrı– normal olarak yüzde doksanı belki sağ elini kullanır.

“–Niye sen bunu solla yaptırıyorsun?”

Şeytanlığından! Şeytanın yolunda gitmiş oluyor. O halde sağ el ile yemeğe daha çok dikkat etmemiz lazım.

Bu hadislere rağmen bu işi bilmeyen ve yapmayan kardeşlerimiz var. Ya önem vermiyor, ya Batı terbiyesinde yetişti, ya daha bu hadîs-i

şerîfleri hiç duymamış olduğu için yapıyor. Her ne olursa olsun, sağ elimizle yiyeceğiz. Yerlerini değiştiririz: Bıçağı

sol tarafa, çatalı sağ tarafa alırız. Netice itibariyle Rasûlüllah'ın tavsiyesini tutarız.

d. Şeytan Sol Eliyle Yer

Ebû Hüreyre RA'dan, İbn-i Asâkir, İbnü'n-Neccâr gibi kaynaklarda var.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁴

إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَأْكُلْ بِيَمِينِهِ وَلْيَشْرَبْ
بِيَمِينِهِ وَلْيَأْخُذْ بِيَمِينِهِ وَلْيُعْطِ بِيَمِينِهِ فَإِنَّ
الشَّيْطَانَ يَأْكُلُ بِشِمَالِهِ وَيَشْرَبُ بِشِمَالِهِ وَيَأْخُذُ
بِشِمَالِهِ وَيُعْطِي بِشِمَالِهِ

(الحسن بن سفيان وابن النجار كره. عن أبي هريرة)

RE. 35/4 (*İzâ ekele ehadüküm, felye'kül bi-yemînihî, velyeşreb bi-yemînihî, velye'huz bi-yemînihî, velyu'ti bi-yemînihî; feinne'ş-şeytane ye'külü bi-şimâlihî, ve yeşrebu bi-şimâlihî, ve yu'tî bi-şimâlihî, ve ye'huzü bi-şimâlihî.*)

(*İzâ ekele ehadüküm*) “Sizden biriniz yemek yediğiniz zaman, (*felye'kül bi-yemînihî*) sağıyla yesin, (*velyeşreb bi-yemînihî*) içtiği zaman sağıyla içsin, (*velye'huz bi-yemînihî*) aldığı zaman sağıyla alsın, (*velyu'ti bi-yemînihî*)

⁴ *Kenzü'l-Ummâl*, c.XV, s.243, no:40766; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.II, s.394, no:1485.

verince sağıyla versin; (*feinne's-şeytane ye'külü bi-şimâlihî*) çünkü şeytan soluyla yer, (*ve yeşrebu bi- şimâlihî*) soluyla içer, (*ve yu'tî bi-şimâlihî*) soluyla verir, (*ve ye'huzü bi-şimâlihî*) soluyla alır.”

O şeytana mahsus bir davranış. O halde mü'minler de sağıyla yapacaklar.

e. Yere Düşen Lokmanın Alınması

Beşinci hadîs-i şerîf. Câbir RA'dan rivayet edilmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁵

إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ طَعَامًا فَسَقَطَتْ لُقْمَتُهُ فَلْيُمِطْ مَا
رَابَهُ مِنْهَا ثُمَّ لِيَطْعَمَهَا وَلَا يَدْعَهَا لِلشَّيْطَانِ

(ت عن جابر)

RE. 35/5 (*İzâ ekele ehadüküm taâmen, fesekatat lukmatuhû, felyümit mâ râbehû minhâ, sümme liyetma'hâ, ve lâ yeda'hâ li's-şeytân*)

“Sizden biriniz yemek yerken lokması düşerse onun üzerindeki gördüğü şeyi izale etsin, gidersin. Yere düştü, toprak yapıştı, kum yapıştı; onu izale etsin; onu şeytana terk

⁵ Tirmizî, *Sünen*, c.VI, s.462, no:1724; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.394, no:15274; Beyhekî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.81, no:5855; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XII, s.57, no:5253; Ebû Avâne, *Müsned*, c.V, s.171, no:8286; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.IV, s.171, no:2247; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.240, no:40747; *Câmiü'l-Ehadîs*, c.II, s.387, no:1473.

etmesin, bırakmasın!”

“—Düştü, ben artık bunu yemem demesin. Üzerindeki silkelesin, yesin!” buyuruyor. Bırakırsa, şeytana bırakmış oluyor. Şeytan yiyecek, şeytan istifade edecek.

Yere, sofraya düşmüş lokma yenir mi? Umumiyetle kibarlık yaparak yemiyorlar! Demek ki tevazu gösterecek ve yiyecek.

Ama olağan dışı özel bir şey olur, düştüğü yer hakikaten pis bir yer olur; o zaman başka bir şey düşünülebilir. Ufak tefek sebeplerden lokma ziyan edilmeyecek ve üstünde bir şey varsa bile silkelenip alınacak.

Bir arkadaşla geçen gün bir yerdeydik, yemek yiyeceğiz. Masaya getirirken yere pat diye bir şey düştü. Ben

“—Düşeni al, bana ver!” diyecektim ki, ona kalmadan hemen yerden aldı, hop ağzına attı.

Mâşâallah, demek hadîs-i şerifi biliyormuş. Siz de böyle tevazu ile bu hadîs-i şerife uygun olarak hareket edin!

f. Melekler Oruçlu İçin Dua Eder

Abdullah ibn-i Mübârek'ten riveyet edilmiş. Abdurrezzak da *Musannef*'inde yazmış. Ümm-ü Umâre RA'dan rivayet edilmiş.

Peygamberimiz SAS diyor ki:⁶

---

⁶ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.365, no:27106; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.136, no:869; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.136, no:872; Tayâlisî, *Müsned*, c.1, s.232, no:1666; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.453, no:1568; İbn-i Ebî Şeybe, *Musan-*

إِذَا أَكَلَ عِنْدَ الصَّائِمِ صَلَّتْ عَلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ

(ابن المبارك فى الزهد وعبد الرزاق عن أم عمارة)

RE. 35/6 (*İzâ ükile inde's-sâim, sallet aleyhi'l-melâiketü*)

Birisi oruca niyetlenmiş, oruç tutuyor; bu oruç tutanın yanında yemek yeniliyor...

Ramazan dışında olduğu anlaşılıyor. Ramazan'da herkes oruç tutar, kimse aşikâre yemek yemez. Müslüman Ramazan dışında da oruç tutar. Bir insan Şevval ayında 6 gün oruç tutarsa...

Ramazan'da 30 gün -30 veya 29 da olsa 1 ay-, Şevval'de 6 gün; bütün sene oruç tutmuş gibi sevap alacak, diye hadîs-i şerîflerde tavsiye edilmiş. Onun için Şevval orucu var, sitte-i Şevvâl diyorlar.

Pazartesi, Perşembe oruçları var, sevap. Arabî ayların 13-14- 15'i var. Peygamber Efendimiz, mehtaplı gecelerin gündüzlerini hep oruçlu geçirmiş. Hocalarımız, "Bunlar sünnettir, bu oruçları tutun." diye bize hep tavsiye ettiler. Onun için dervişlerin de âdeti durumundadır.

Demek ki sitte-i Şevvâl, eyyâm-ı biyz oruçları, pazartesi perşembe oruçları, aşr-ı Zilhicce oruçları ve Muharrem oruçları gibi oruçları da tutacağız.

---

nef, c.III, s.86, no:9708; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.500, no:1424; Ümm-ü Umâre RA'dan.

Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.501, no:1426; Abdürrezzak, *Musanef*, c.IV, s.312, no:7909; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.457, no:23641; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.II, s.395 no:1489.

Oruç insanı inceltiyor, ruhen hassaslaştırıyor, sevap kazandırıyor. Nefsini ıslaha vesile oluyor, kalbini nurlandırıyor, kuvvetlendiriyor. O bakımdan çok güzel bir ibadet. İnsan kendisine hâkim olmayı da öğreniyor, böylece bir irade terbiyesi eğitimi olmuş oluyor.

Peygamberimiz orucu özellikle gençlere çok tavsiye etmiş; çünkü genç dinçtir, güçlüdür, kuvvetlidir. Bir oruç tutmakla zayıf düşmez ama böylece iradesine hâkim olmayı, nefsinin yenmeyi öğrenir. Genç yaşta eğitim kazanınca artık şeytanın oyununa kolay kolay gelmez, kışkırtmasına uymaz. Hatalı işler yapmaz. İradesi çelik gibi olur. Gençlere çok tavsiye edilmiş.

Oruç tuttuğu zaman insanın nefsanî duyguları, şehavât-ı nefsanîyesi de zayıflar, istekleri söner. O bakımdan da nefesine hâkim olmak kolay olur. Delikanlı günahlara dalmaz, haramlara sapmaz. Bakışmakmış, flörtmüş vs. gibi çirkin şeylerden de paçayı, yakayı kurtarmış olur. O sebepten onlara da çok tavsiye edilmiş.

Mazereti olanlar farz olan oruçları bile tutmayabiliyorlar. İhtiyarsa yerine fidyeye veriyor, hastaysa sonra ödüyor ama tutabilirse yaşlılar için de güzel bir ibadet.

Kalp hastası bir tanıdığımız var:

“—Pazartesi-perşembe oruçlarını tuttuğum zamanlar hap almaya lüzum kalmıyor.” diyor. Kendisini devamlı hap alarak idare ediyor ama, “*Pazartesi-perşembe* oruçlarını tuttum mu hiç hap almama lüzum kalmıyor, dengem devam ediyor, çok rahat ediyorum. Bir de *eyyâm-ı biyz*

oruçlarını tuttum mu, çok daha güzel oluyor.” diyor.

İnsan hiçbir şey kaybetmiyor, daha hafif, daha dinç oluyor.

Demek ki müslüman bu sabır ibadetini, nefesine hâkim olma, iştahı varken yemeyip böylece kendisini tutabilme ibadetini, gençlikte yapmaya başlamalı. Böylece nefesine hâkim olmayı öğrenmeli.

Çünkü insana kötülükleri yaptırtan ekseriyetle nefsidir, nefsinin zayıflığıdır, emmâreliğidir. Müslümanların onu yenmeyi, oradan gelen arzulara dur demeyi öğrenmesi lazım. İlk yapacağımız iş bu!

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا

(الشمس: ١٠-٩)

(*Kad eflaha men zekkâhâ. Ve kad hâbe men dessâhâ.*) [Nefsini zapt u rabt altına alan, kötülüklerden arındıran kurtuluşa ermiştir. Onu kötülüklerle gömen de ziyan etmiştir.] (Şems, 91/9-10)

Felâh bulmanın iki cihan saadetine ermenin yolu bu.

Koca Kânûnî Sultan Süleyman, padişah olmuş; şiirleri var, divanı var, ne güzel söylüyor:

*Nefs hazzın ey Muhibbî vermegil hayvân-sıfât
Zabt-ı nefis et ârif ol âlemde insanlık budur*

Nefsinin istediği her şeyi verme! İmam Gazzâlî de öyle diyor:

“—Zengin bile olsanız çocuğunuza bazen kuru ekmek yedirin, bazen vermeyin; biraz alışsın...”

Her istediğini alıyoruz: Çikolata, lolipop, şeker, dondurma, macun, kâğıt helva, keten helva, koz helva... Her şeyi yaptırmaya alışınca çocuğun nefsi şımarıyor, büyüyünce de söz dinlemiyor. “Kalk!” diyorsun kalkmıyor, “Otur!” diyorsun oturmuyor, “Namaz kıl!” diyorsun kılmıyor... Neden?

Küçükten eğitimi eksik oldu. Zapt-ı nefis et. Nefsini zapt etmeyi öğrenecek, ârif olmanın yolu o.

Bir insan Ramazan’ın dışında oruçlu olabilir. Bu oruç tutan insanın yanında birileri yemek yedi. O da bakacak yutkunacak. “Ben oruçluyum, yiyemiyorum...” diyecek canı çekecek. Ama o sabrettiğinden dolayı sevap kazanır; melekler kendisine salât ederler, dua ederler.

Meleklerin insanlara salâtı: Allah’tan onların affını, mağfiretini istemek. Melekler;

“—Yâ Rabbi, bu kulunu affeyle, mağfiret eyle, muradına erdir, iki cihanda aziz eyle...” diye dua ediyor.

Meleklerin duaları da Allah indinde kıymetlidir, geçerlidir. O kimsenin büyük ecirlere, mükâfatlara ereceğine alamettir.

Oruçlunun yanında yemek yenilince oruçlu yemiyor, sofraya oturamıyor, o güzel yemeklerden mahrum kalıyor ama buna mukabil mânevî ikramlara, meleklerin duasıyla nice nice sevaplara nâil oluyor.

g. Yemek Yerken Ayakkabılarınızı Çıkartın!

Enes RA'dan rivayet edilmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁷

إِذَا أَكَلْتُمُ الطَّعَامَ فَاخْلَعُوا نِعَالَكُمْ فَإِنَّهُ أَرْوَحُ
لِأَقْدَامِكُمْ

(طس.ع.ك. عن أنس)

RE.35/7 (*İzâ ekeltümü't-taàme fa'hleù niàleküm, feinnehû ervâhu li-akdâmiküm.*)

(*İzâ ekeltümü't-taàme fa'hleù niàleküm*)

“Sizden biriniz yemek yediği zaman ayakkabılarını çıkartsın. (*Feinnehû ervâhu liakdâmiküm*) Çünkü bu ayaklarınız için daha rahattır, ferahlıktır, çıkartmak daha rahat ettirir.” buyurmuş.

Hadis alimleri sıhhati konusunda münakaşa etmişler ama anlaşılıyor ki yemeğe oturduğu zaman, bazı insanlara pabucu çıkartmak zor olacak; bağcıklarını çözecek, tekrar giyecek, çıkartacak diye ayakkabılarıyla oturmuşlar, ayakları uzatmışlar veya nasıl yaptılarsa... Peygamberimiz onlara ayakkabıların çıkartılmasını tavsiye etmiş oluyor.

⁷ Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.295, no:3202; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.132, no:7129; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.148, no:2080; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.20, no:7912; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.199, no:4188; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.274, no:1067; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.235, no:40726; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.II, s.396, no:1491.

Bu devirde bize taalluk eden tarafı nedir? Biz ayakkabıyla yemek yemeyecek miyiz? Seyahat yaparken otobüslerde sandviç alıyoruz, yol üstünde bir kenara oturuyoruz vs.

Sanıyorum bu, sofrada oturma bahis konusu olduğu zamandır. Ayaklar daha rahat eder, rahat oturulur. Sofraya da toz, toprak, kum vs. gelmemiş olur, iyi olur. Askerlikte de bir hayli zor oluyordu. Yapanlar bilirler, postalların bağcıkları uzun oluyor. Onun için bazıları hemen götürüp, yan tarafa bir fermuar diktiriyorlardı, o da yasaktı. Komutan onu görünce iptal ettiriyordu.

Çıkartmak zor olabiliyor ama, mümkünse çıkartılması hadîs-i şerîfe uygun olacak.

h. Yemekten ve İçmekten Sonra Okunacak Bir Dua

Enes RA'dan rivayet edilmiş. Peygamber SAS Efendimiz diyor ki:⁸

إِذَا أَكَلْتَ طَعَامًا أَوْ شَرِبْتَ شَرَابًا فَقُلْ بِاسْمِ اللَّهِ
وَبِاللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا
فِي السَّمَاءِ يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ إِلَّا لَمْ يُصِبْكَ مِنْهُ دَاءٌ
وَلَوْ كَانَ فِيهِ سَمٌّ

⁸ Deylemî. *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.282, no:1106; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.249, no:40799; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.II, s.395, no:1490.

RE. 35/8 (Izâ ekelte taàmen, ev şeribte şerâben, fekul: Bi'smi'llâhi'llezî lâ yedurru mea'smihî şey'ün fi'l-ardı ve lâ fi'ssemâi; yâ hayyu yâ kayyum; illâ lem yusibke minhü dâün, ve lev kâne fîhi semmün.)

(Izâ ekelte taàmen, ev şeribte şerâben) “Yemek yediğiniz zaman veyahut bir başka meşrubat içtiğiniz zaman...”

Arapça'daki şarap kelimesi bizim Türkçe'deki şarap mânasına gelmez. Türkçe'deki şarap; üzüm sıkılarak elde edilen alkollü, haram içki demektir. Arapça'da öyle değil. Meşrubat mânasına gelir.

Bir meşrubat içtiğiniz zaman; ister su olsun, ister hurma suyu, ister elma suyu, ister ayran, ister limonata, ister daha başka bir hoşaf olsun; mesela pestil ezmesi olsun... Bunların hepsinin adı nedir? Arapça'da şarap.

Kur'ân-ı Kerîm'de de cennete öyle sarhoşluk vermeyen güzel meşrubatların içileceği müjdeleniyor:

وَسَقِيهِمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا

(الإنسان: ٢١)

Ve sekâhüm rabbühüm şerâben tahûrâ) [Rableri onlara tertemiz içecekler içirir.] (İnsan, 76/21)

“Bir yemek yediğiniz zaman ve bir meşrubat içtiğiniz zaman, (fekul) de ki: (Bi'smi'llâhi'llezî lâ yedurru mea'smihî şey'ün fi'l-ardı ve lâ fi's-semâi) “Allah'ın adıyla, Allah'ın hıfz u

himayesiyle, korumasıyla. O Allah ki onun ismi anıldığı zaman gökte ve yerde hiçbir şey insana zarar vermez. Adı anıldığı zaman gökteki ve yerdeki hiçbir şeyin zarar veremediği o Allah'ın adını anarak içiyorum. (*Yâ hayyu yâ kayyum*) Ey hayat sıfatıyla muttasıf olan Rabbim, Hayy Rabbim, ey varlığı bizzat kendisinden olup başka bir şeyin varlığına bağlı ve onun sayesinde, onun desteğiyle olmayan, bizzat kendisi varlığının sebebi olan, Kayyûm olan Rabbim.” diye bunu söyleyerek yesin, içsin.

Gözünüzü açın, dikkat edin, Peygamberimiz: (*İllâ lem yusibke minhü dâün, ve lev kâne fîhi semmün*) “Yediğin, içtiğin şeyde zehir bile olsa, içtiğin şeyden sana bir rahatsızlık, hastalık gelmez, bir rahatsızlık olmaz!” buyurmuş. O halde bu duayı öğrenelim.

Bunun İslâm tarihinde bir de tatbikatı vardır:

Hz. Ömer RA halife, emîrü'l-mü'minîn, devletin başkanı iken Bizans'tan elçi gelmiş. Bizans imparatorundan haber, nâme, mektup ve hediyeler getirmiş. Hediyelerin arasında da küçücük bir şey varmış. Hz. Ömer sormuş:

“—Bu nedir?” demiş.

Bizans elçisi:

“—Bu çok şiddetli bir zehirdir. Devlet başkanları bazen güç durumlarda kalabilirler. Mesela asker isyan eder, öldürmeye kalkarlar, perişanlık olmasın filan diye yüzüğün taşına veya yanındaki bir yere sakladığı bu zehri ağzına atar, o anda ölür; kurtulur. Başkasının kendisine işkence etmesine, o acıyı çekmesine

lüzum kalmaz; anında hemen öldürür. Onun için bizim hükümdarlar bu zehiri yanlarında bulundururlar. Çünkü âsilerin eline düşerlerse kulaklarını mı kesecek, burnunu mu kesecek, ne işkence yapacak, ne kadar zaman sonra ölecek belli olmaz. Çok sıkıntı çekebilir. Onun için bir tedbir. Hediyelerimiz şunlar... Bir de ihtiyaten siz de devlet başkanısınız, size de gerekebilir, lazım olur; bunu yanınıza bırakıyoruz.” diye söylemiş.

Hz. Ömer gülmüş. İslâm’da intihar yok; Allah’a tevekkül var, Allah yeter. Verilen zehir çok şiddetli. Bu duayı okumuş.

(Bi’smi’llâhi’llezî lâ yedurru mea’smihî şey’ün fi’l-ardı ve lâ fi’ssemâi; yâ hayyu yâ kayyum.)

Elçinin gözü önünde o getirilen zehri ağzına atmış.

“—Hemen şimdi düşecek, ölecek...” diye elçinin gözleri fal taşı gibi açılmış ama hiçbir şey olmamış. Kitaplarda naklediliyor, bir tarihî hadise. Bu hadîs-i şerîfin tatbikatı olarak geçmiş.

Hz. Ömer bu hadîs-i şerîfi biliyor, demek; duyunca onu uygulamış.

El-hamdü lillah, o zehri ağzına atmış olmasına, yemesine rağmen bir şey olmamış. Elçi de hayretler içinde kalmış. Ne kadar büyük bir tesir etmiştir! İslâm’ın hak din olduğunu anlamasına vesile olmuştur.

Bu hadise de hatırımızda kalacak şekilde bu sözü, bu duayı hiç unutmayalım. Besmele ile

başlayalım, bilmediğimiz yiyecekleri de yesek bilmediğimiz zararlarından Allah korur.

i. İki Müslüman Musafaha Ederse...

Ebû Dâvud, İbn-i Abdilberr, Beyhakî ve diğer İbn-i Ebi'd-Dünyâ gibi kaynaklardan el-Berâ ibn-i Âzib RA'dan rivayet etmişler.

Buyurmuş ki Peygamber SAS Efendimiz:⁹

إِذَا التَّقَى الْمُسْلِمَانِ فَتَصَافَحَا وَحَمِدَا اللَّهَ
وَاسْتَغْفَرَا غُفِرَ لَهُمَا

(د. عن البراء)

RE. 35/9 (*Ize'l-teka'l-müslimâni fetesâfahâ, ve hamida'llâhe ve'stağferâ, gafera'llâhü lehümâ.*)

(*Ize'l-teka'l-müslimâni fetesâfahâ*) “İki müslüman karşılaşıncı, birbirlerine karşı karşıya gelip kavuşunca, musafaha ettikleri zaman...”

“Rastlaşıncı...” diyelim. Kavuşmak; uzaktan gelmek, mânasını hatırlatıyor.

Musafaha: Elleri başparmaklar yukarıya gelecek şekilde tutarak tokalaşmak. Gayrimüslimler, birbirlerinin elini, parmaklarını aşağı doğru tutuyorlar, tokalaşıyorlar. Müslümanlar birbirler-

⁹ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XIII, s.436, no:4535; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VII, s.99, no:13347; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.474, no:8956; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.III, s.234, no:1673; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.325, no:1288; Dûlâbî, *elKünâ ve'l-Esmâ*, c.II, s.478, no:863; Berâ ibn-i Âzib RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.130, no:25343; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.II, s.399, no:1497.

inin başparmaklarını havaya doğru tutuyor. İstikamet olarak elin duruşu da zaten bu şekilde değil midir?

Müslümanın musafahası, başkalarının toka-
laşmasından farklı... Bizim musafahamız böyle!
Bu sünnet, Peygamberimiz'in hadîs-i şerî-
flerinde bize tavsiye ettiği bir şey.

Müslüman müslümanla karşılaştığı zaman selâm
verir. Önce bir dille selamlaşır, güzel temenni
söylenmiş oluyor:

“—Allah'ın selâmı senin üzerine olsun!” diyor.

Bu da öyle bir söz ki, başka hiçbir selâmlaşmaya
benzemez: Ne “Günaydın”a, ne “Tünaydın”a,
ne “Mersi”ye, “Thank you”ya...

“—*Es-selâmü aleyküm!*” demek, “Hem dünyada
hem ahirette, Allah'ın selâmeti üzerinde olsun,
dünyada da sâlim ol, ahirette de selâmette ol.
İki cihanda saadete er!” demek.

Müslümanın selâmı ahirete kadar uzanan derin
manası olan güzel bir temenni. Günümüzde
bunu bırakıyorlar, başka selâmlaşmalarla
selâmlaşıyorlar; yetmez: “—Günaydın, selam,
merhaba...” Merhaba da yetmez! Ne diyecek?

“—*Es-selâmü aleyküm!*” diyecek, selâmı
temenni edecek.

Mesela Güney Almanya'da, Bavyera'da
birbirlerine nasıl selam verirler?

“—*Grüs Gott!*” derler.

Grüs Gott ne demek? “Tanrı'nın selâmı üzerinize
olsun.” demek. Biliyorsunuz *Gott*, Tanrı; *Grüs*,

selâmlamak demek.

“–Tanrı’nın selâmı üzerinize olsun.”

Adeta dinî bir selâm veriyorlar. Birbirleriyle bizim “*Es-selâmü aleyküm!*” dememize benzeyen bir şekilde selamlaşıyorlar. Hatta onlara onların kitaplarında öğrendiğimiz gibi, *Good morning* veya *Goten morgen* desen, o yine *Grüs Gott* diyor.

“–Öyle deme, ben bu selamı kabul ediyorum.” demek istiyor.

Bunları niye söyledim?

Onlar çok titizdir, Kuzey Almanya’da halk başka türlüdür ama Güney Almanya’da dindardır. İlle selâm verirler, dediler.

(*Grüs Gott*) deyince “Tanrının selâmı üzerinize olsun!” demiş gibi oluyor. İşte Batılı bir ülke! Türkiye’de yıllar boyu herkes Batılıları örnek alıyordu. Bakın onlar (*Grüs Gott*)’larından vazgeçmemiş ama bizde “*Es-selâmü aleyküm!*” aleyhine bir kampanya başlamış. Sen ona “*Es-selâmü aleyküm!*” diyorsun; “Günaydın” diyor. “*Es-selâmü aleyküm!*”ünü kabul etmiyor; Günaydın, diyor.

Veyahut “*Es-selâmü aleyküm!*” dediğin zaman, başını eğip, kaşlarını çatıp öyle bir ters bakıyor ki...

“–Ben sana ‘Cennetlik ol!’ dedim, sen kabul etmiyorsun!”

Sen cehenneme git o zaman, cehenneme kadar yolun var. Madem kabul etmiyorsun; ne diye kızılıyorsun?

Ben sana güzel niyetle bir şey söylüyorum. Hem an'anevî hem de dinî kıymeti var, hem mânası da sana daha faydalı. Ben senin dünya ve âhiret selametini istiyorum, sen “Günaydın.” diyorsun. Gün aydın, evet ama insan kör olursa günü aydın olmuyor. Başına bir bela gelirse günü aydın olmuyor. Ölürse günün aydınlığı ona fayda getirmiyor ama selametini, selamın ona her zaman faydası var.

O bakımdan müslüman, müslümanla karşılaşıncaya selamlaşır. Bir de musafahası var. Daha ileri bir samimiyet: Birbirlerinin ellerini tutarlar bir musafaha ederler. Bu da günahların dökülmesine sebep olur.

Peygamberimiz; “Bir insan, bir insana *Es-selâmü aleyküm* dese *aşrun*, 10 hasene kazanır. *Es-selâmü aleyküm ve rahmetullah* dese *işrûne*, 20 hasene alır. *Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû* dese, 30 hasene alır.” diye bildirmiş. Bu işin sevabı var.

Abdullah ibn-i Ömer RA bir arkadaşına: “—Kalk pazara gidelim!” demiş. Meselâ, şimdi biz size desek ki:

“—Yürüyün, haydi Çarşamba pazarına gidelim!”

“—Hocam kabak, patlıcan, sebze bir şey; alınacaksa biz alalım. Senin çarşıda pazarda ne işin var? Orası kalabalık, izdihamlı bir yer.”

Abdullah ibn-i Ömer, “Kalk pazara gidelim!” deyince karşı taraf da şaşırılmış, demiş ki:

“—Ey Ömer'in oğlu! Ben senin huyunu, halini bilirim. Sen çarşığı pazarı sevmezsin. Orada

yanlış tartılır, yanlış yere yemin edilir, hileli işler yapılır, hileli mallar satılabilir, birtakım günahlı şeyler olabilir. Şeytanın çok dolaştığı bir yer olduğu için sen aslında çarşuyu pazarı sevmezsin. Ama niye ‘Gidelim...’ istiyorsun?”

O da mâsum mâsum:

“—Orada kalabalık çoktur, selâm veririz, sevap kazanırız.” demiş.

Çarşıya niçin gidiyor?

Ara sokaklarda kalabalık yok, çarşıda kalabalık var: Selam verip sevap kazanmak için gidiyor. “*Es-selâmü aleyküm ve rahmetu’llah... Es-selâmü aleyküm ve rahmetu’llah!*” diyecek, sevap kazanacak.

Büyüklerimiz selâmı basit mânaya almamış. Bir sevap kazanma vesilesi olduğunu, ibadet olduğunu bilmişler; bu işe önem vermişler. Çarşıda daha çok insan var, daha çok selâm veririz, diye oraya gidiyor. Alışveriş yapacak değil ama sevap kazanmak için gidiyor.

Biz bunu unutmuşuz. Adama;

“—*Es-selâmü aleyküm!*” diyorum, “Günaydın!” diyor.

“—Seni softa seni, seni kara sakallı seni; bana ‘*Es-selâmu aleyküm!*’ diyorsun da pis Arab’ın selâmıyla selâm veriyorsun...” gibi düşünüyor. “Biraz medeniyet öğren!” gibilerden “Günaydın” diyor. “Günaydın” medeniyet; ötekisi gericilik!

Çok yanlış bir zihniyet, cahilce bir şey!

Hadîs-i şerîfin devamına gelelim:

“—İki müslüman karşılaştıkları, rastlaştıkları zaman musafaha ederlerse, (ve *hamida’llàhe ve’stağferahû*) Allah’a hamd ederlerse ve Allah’tan mağfiret isterlerse...”

Demek ki musafaha edecekler, “*El-hamdü li’llâh*” diyecekler, “*Estağfiru’llah el-azîm*” filan diyecekler. Neden?

O vakit Allah’ın sevdiği bir vakit de ondan! İki müslüman karşılaşmış; dargın değil, kırgın, kızgın, üzgün, küs değil. Allah seviyor demek ki karşılaşmışlar. Fırsat bu fırsattır, hemen hamd edeceksin. Allah’tan afv u mağfiret isteyeceksin:

“—*El-hamdü li’llâh... Estağfiru’llah...*”

Hâl hatır sorulunca zaten *El-hamdü li’llâh* deniliyor ama *Estağfiru’llah* denmesini ise herhalde bu şimdi hadîs-i şerîften öğrendiniz. Bunu da unutmayın!

Karşılaşacak, musafaha yapacak, hamd edecek, *Estağfiru’llah* diyecek, Allah’tan mağfiret isteyecek. Ne olur? (*Gafara’llàhu lehümâ*) “Allah onu da onu da bağışlar, ikisini de mağfiret eder.”

Biz ne istiyoruz? Allah’ın bizi sevmesini istiyoruz. Allah’ın lütfuna ermek istiyoruz. Çok kusurluyuz, günahkârız, pür-hatayız, pür-günahız, günahımız çok, affımızı istiyoruz, affedilmemizi istiyoruz.

Kolay işte. Anlaşılan biz de herhalde —Çarşamba pazarı mı, Perşembe pazarı mı olur— bir yerlere gideceğiz. *Es-selâmü aleyküm’* diyeceğiz.

Arkadaşlarla musafaha yapıp, elhemdülillah *Estağfiru'llah* deyip affımıza çalışacağız.

Hatırınızda olsun, mânevî mükâfatlardan gafil kalmayalım, istifade etmeye gayret edelim!

j. İki Müslümanın Çarpışması

Buharî'de, Müslim'de geçen Ebû Bekre ve Ebû Musa (*radiya'llahu anhüm ecmaîn*)'den rivayet edilmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹⁰

إِذَا التَّقَى الْمُسْلِمَانِ بِسَيْفَيْهِمَا فَكَتَلَ أَحَدُهُمَا
صَاحِبَهُ فَالْقَاتِلُ وَالْمَقْتُولُ فِي النَّارِ قِيلَ يَا رَسُولَ
اللَّهِ هَذَا الْقَاتِلُ فَمَا بَالُ الْمَقْتُولِ قَالَ إِنَّهُ كَانَ
حَرِيصًا عَلَى قَتْلِ صَاحِبِهِ

(حم. ق. د. ن. عن أبي بكره. ه. عن أبي موسى)

RE. 35/10 (*İze'lteka'l-müslimâni bi-seyfihimâ. fekatele ehadühümâ sahibehû, fe'l-kâtilü ve'l-maktûlü fi'n-nâr. Kîle: Yâ rasûla'llâh! Hâze'l-kâtilü, femâ bâlü'l-maktûl. Kîle: İnnehû kâne harîsan alâ katli sahibihî.*)

(İze'lteka'l-müslimâni bi-seyfihimâ) “İki

¹⁰ Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.54, no:30; Müslim, *Sahîh*, c.XIV, s.63, no:5140; Neseî, *Sünen*, c.XII, s.495, no:4052; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.316, no:3586; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI-II, s.190, no:16569; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.260, no:8574; Şeybânî, *el-Âhâd ve'l-Mesânî*, c.III, s.74, no:1564; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIII, s.319, no:5981; Ebû Bekre RE'den.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XI, s.459, no:3954; Ebû Mûsâ el-Eş'arî RA'dan.

müslüman kılıcıyla karşı karşıya gelirse...” Her ikisinin elinde de kılıç, birbirlerinin karşısında kılıçları çekmiş, gelmişler.

Ben bir kere Süleymaniye kütüphanesinden akşam 5’te yorgun argın çıktım, elimde ağır çantam, Şehzadebaşı’na doğru geliyorum. Orada bir kalabalık var. Bir de dikkat ettim ki adamın birisinin başı sarılı, kanamış. İri bir adam, elinde de koca bir karpuz bıçağı, kocaman kasap bıçağı, karşısında da bir başkası!.. Bir de baktım o koca kasap bıçağıyla o adamın üstüne yürüyor...

Biz çok yufka yürekli yaratılmışız. O manzarayı gördüm, benim dizlerimin bağı çözüldü. Neredeyse derman kalmadı yığılacağım. Ortada bir şey yok; iki horoz karşı karşıya, daha kan filan bir şey yok, ama ben onun elinde bıçağı görünce “Eyvah! Bu taraftakini kesecek...” filan diye bir de baktım ki dermanım kesilmiş, dermanım kalmamış. Kolay bir şey değil ki!.. İki insan karşı karşıya geliyor, kılıçla birbirini kesecek; ne kadar korkunç bir şey!..

“İki müslüman kılıçlarıyla karşı karşıya çarpıştılar. Birisi arkadaşını öldürdü.”

Neden “arkadaş” diyor? Müslüman olduğu için “arkadaş” diyor. Müslümanlar birbirlerinin arkadaşdır, kardeşidir. Muhabbet olması lazım, sohbetdaşı olması lazım ama maalesef ikisi de kılıçları çekti. Birisi ötekisini öldürdü.

(*Fe’l-kâtilü ve’l-maktûlü fi’n-nâr*) “Öldüren de cehennemdedir, öldürülen de cehennemdedir!”

Şimdi belanın büyüklüğünü, belânın ne ka-

dar büyük olduğunu bir düşünün! Öldürülen öldürüldü, kanları yerlere aktı, hayatından oldu ama Peygamberimiz; “O da cehennemde!” diyor.

Tabi siz şaşırıdınız, herkes şaşırır, normal!

(*Kîle: Yâ rasûla'llâh! Hâze'l-kâtilü, femâ bâlü'l-maktûl.*) “Dendi ki; Ey Rasûlallah, anladık, bu öldürdü; katil. Bu,

cehenneme girecek, normal... (*Femâ bâlü'l-maktûl*) Pekiyi bu öldürülen niye cehenneme giriyor, bunun suçu ne?”

Peygamberimiz'in cevabına bakın! İslâm'da önemli olan nedir?

Kalptir, amellerin değeri kalpteki niyete göredir, ameller kalpteki niyete göre değer kazanır. Birisi öldürdü, ötekisi öldü ama Peygamberimiz buyuruyor ki:

(*Innehû kâne harîsan alâ katli sâhibihî*) “O da kardeşini öldürmeye hırslı idi, onun da arzusu oydu.”

Fırsatı bulsaydı bu onu öldürecekti ama ötekisi biraz baskın çıktı, daha silahşor çıktı, darbeyi vurdu, bunu öldürdü. Ama bu usta olsaydı, bu onu öldürecekti, niyeti öldürmekti. Öldürüldü ama niyeti yine öldürmekti, çünkü silahını çekti, karşısına geçti. İşte ondan dolayı o da cehenneme gidiyor. Hem ölüyor hem de cehenneme gidiyor; yazık oldu. Öldürene de ölene de yazık oldu, ikisi de cehenneme gidecekler!

Neden? Müslümanın müslümana kanı, malı, ırzı, canı her şeyi haramdır; onlara tecavüz edemez.

Müslüman müslümanın kanını dökemez; haram, yasak. Malını telef edemez, şerefine haysiyetine dokunamaz, aleyhinde gıybet yapamaz, dedikodu yapamaz, laf götüremez, kusurunu söyleyemez...

Gıybet ne demek?

Mevcut kusurunu söylemek!

Söylemeyecek, dilini tutacak. Allah ağza yukarıda aşağıda iki tane kapak vermiş, kapanıyor; isterseniz konuşmaz. Allah göze de kapak vermiş, ne güzel! Bazı şeyleri görmemek, harama bakmamak için kapatacaksın, o zaman gözlerin haramı görmeyecek. Ağzına da kapak vermiş, söylenmeyecek lafı dışarı çıkartmayacaksın. Kapatacaksın, konuşmayacaksın!

Koca bir dil, neredeyse dizine değecek, sallanıyor! Aleyhte konuş babam konuş! Günah, haram; hepsi haram!

Müslümanlar bu güzel ahlâka sahip olmadığı için... Hatta değil müslümanlar; güya mutasavvıflar, dervişler, güya ihvan olan kimseler ne gıybetten vazgeçiyor, ne suizandan, ne dedikodudan, ne de birbirinin aleyhinde ayaklarının altına muz kabuğu koymaktan vazgeçiyor, ne sabırdan nasibi var... Sonra gel müslümanların haline bak!

Türkiye için de öyle, cami için de öyle, beynelmilel saha da öyle... Hepsi birbirine düşman.

Suriye Irak'la küs, Suudi Arabistan Yemen'le harp etme derecesine gelmiş, Tunus Cezayir'le,

Libya falancayla, İnan Pakistan'la Öyle...

Bundan kim faydalanıyor?

Ölenin de öldürenin de kârı yok, ikisi bir kere silahla karşı karşıya geldiler mi belalarını buluyorlar! Zaten o da ölüyor o da!

Ne yapacak?

“Arkadaş bak ben silahı attım, ben seni öldürmek niyetinde değilim. Vuracaksan sen vur. Ben seni öldüremem, sen benim kardeşimsin!..” diyecek.

Hintliler İngilizler'i nasıl yenmişler?

Hindistan İngilizler'in dominyonuydu, sömürge-siydi. İngiliz valiler geliyorlardı, idare ediyorlardı. Gandhi Hintliler'i harekete geçirdi; İngilizler'i yendi.

Ne yapmışlar?

Hintliler'in silahları yok, İngiliz askerleri silahlı!

Onların üstüne kalabalık gidiyormuş, “Beni de öldür, beni de öldür...” diyormuş.

İngiliz askeri silahını atıyormuş, elini yüzüne kapatarak hüngür hüngür ağlayıp feryat edip kaçıyormuş.

Olmuyor işte! Demek ki o onun aleyhinde olunca kavga olur. Sen ona kızarsan, laf söylersen; o sana kızar, laf söylerse kavga olur.

Bir kütüphane müdürü vardı. Çok bilgili bir kimseydi, Allah rahmet eylesin. ...

Ben kütüphaneye çalışmaya giderdim, sabahtan akşama kadar konuşurdu. Çalışamazdım ama

güzel şeyler de söylendi.

“—Sussa da ders çalışsam, işimi görsem...”
derdim. Evlendiği zaman hanımına;

“Bak hanım, ben sinirlendiğim zaman, haksız bile olsam bana gık deme! Sinirim geçtikten sonra, bir-iki gün sonra, “Sen şu bakımdan haksızsın...” de. Ama o zaman öyle bir şey söyleme. Ben de sen haksız olsan sinirlendiğin zaman bir şey demeyeyim; sinir, kavga gürültü geçtikten, o dalga şeytanın körüklemesi geçtikten sonra, sakın sakın konuşalım.” demiş.

Hakikaten insan sonunda pişman oluyor: “Kardeşim pişman oldum, ağzımdan bu söz çıkıverdi, hataymış, yanlışmış...” diyor ama iş işten geçiyor.

Onun için Alman ordusunda bir kaide varmış. Bir asker, öteki askeri komutanına 24 saat geçmeden —belki daha uzun bir zaman geçmeden— şikâyet edemezmiş, yasakmış.

Neden 24 saat geçecek?

Biraz kendilerine hâkim olsunlar, biraz kendilerini muhasebe etsinler. “O bana geldi vurdu ama ben de ona şöyle yaptım...” diye bir düşünsünler. Sonunda davasından vazgeçecek! İnsan ilk başta kızıyor, Hindistan cadısı gibi küplere biniyor ama, ondan sonra akli başına geliyor. Kendisinin hatasını kendisi anlayabiliyor.

Anlaşmak güzel! O kütüphane müdürünün karısına dediği gibi, birisi fazla sinirlendiği zaman üstüne varmayiverin; mütebessim olarak

“Tamam.” deyin.

Hatta oruçlunun terbiyesi nedir? Peygamberimiz ne buyuruyor?

Birisi geldiği, onunla mücadele ettiği, küfür ağır söz vs. söyleyeceği zaman, o da küfür edebilir, o da sözünün karşılığını, ağzının payını verebilir ama vermeyecek; “Ben oruçluyum.” diyecek.

Demek ki kavga nasıl sönüymüş?

Bir taraf geri adım atarsa sönüyor. İki taraf da ileri adım atarsa, o zaman burun buruna geliyorlar. İki boynuzlu keçi gibi kavga, tolaşma başlıyor. En sonunda ikisi de suya düşüp boğuldular, cezalarını buldular şeklinde oluyor.

Allah bizi İslâm ahlâkına döndürsün, tasavvufî âdâba sahip eylesin...

Şunu aklımıza çok iyi yerleştirelim ki hiçbirimiz bildiklerimizi tam uygulamıyoruz! Biliyoruz ama bildiğimizi hayatımıza uygulamıyoruz. Başkasına anlatmaya, nasihate gelince konuşuruz, nasihat kolay ama tutmak zor! Ne evde, ne çarşıda ne de dükkânda uygulamıyoruz.

Bir alışverişe girdim: Müşteri pür-hiddet, pür-şiddet konuştu. Ben de dikkatle seyrediyorum, tezgâhtar gayet sakin:

“—Hanımefendi, mesele öyle değil, böyledir.” dedi. Ama o kadar sakin bir tonla konuştu ki... Ötekisi küplere binmiş, neredeyse camlar, tabaklar devrilecek dükkânın içi allak bullak olacak; o gayet sakin dinledi.

“—Öyle değildir hanımefendi şöyledir, isterseniz

şöyle de yapabiliriz...”

Kavgayı söndürdü bitti. Ondan sonra o arkadaşı tebrik ettim. “Aferin sana, aşk olsun; şu sakinliğin ve cevap verişteki vakarın, sükûnetin çok hoşuma gitti...” filan dedim.

k. İki Müslümanın Görüşmesi

Hız. Ömer RA’dan rivayet edilmiş olan bir hadîs-i şerîf. Peygamberimiz SAS buyuruyor ki:¹¹

إِذَا التَّقَى الْمُسْلِمَانِ فَسَلَّمَ أَحَدُهُمَا عَلَى صَاحِبِهِ
كَانَ أَحَبَّهُمَا إِلَى اللَّهِ أَحْسَنَهُمَا بَشْرًا بِصَاحِبِهِ
فَإِذَا تَصَافَحَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْهِمَا مِائَةَ رَحْمَةٍ
لِلْبَادِيَةِ تَسْعُونَ وَلِلْمُصَافِحِ عَشْرَةٌ

(الحكيم وأبو الشيخ عن عمر)

RE. 35/11 (*İze’lteka’l-müslimâni feselleme ehadühümâ alâ sâhibihî, kâne ehabbehümâ ila’llâhi ahsenehümâ bişren bisâhibihî, feizâ tesâfahâ, enzele’llâhu aleyhimâ miete rahmetin, li’lbâdii tis’ûne, ve li’l-müsâfihi aşeratün.*)

(*İze’lteka’l-müslimâni feselleme ehadühümâ alâ sâhibihî*) “İki müslüman birbirine rastlaşıp karşılaşıp birisi öteki arkadaşına selamı verince,

¹¹ Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.I, s.325, no:1287; Heysemî, *Mecmaü’zZevâid*, c.VIII, s.76, no:12767; Cürçânî, *Târih-i Cürcan*, c.I, s.402, no:682; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.75, no:308; Hız. Ömer RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.IX, s.114, no:25245; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.II, s.400, no:1498.

(*kâne ehabbehümâ ila'llâhi ahsenehümâ bişren bisâhibihî*) Allah'a daha sevgili olanı arkadaşına en güleç yüzle bakanıdır.”

İkisi karşılaştılar: Bir tanesi buzdolabı gibi soğuk, kaşlar çatık. Ötekisi mütebessim, yüzünde güller açıyor; birisi zemheri kış, ötekisi çiçekler açmış, ilkbahar...

“—Allah hangisini seviyor?”

Güleç yüzlüyü seviyor.

“—Hayır, ötekisi de soğuk değil, buzdolabı gibi değil; o da mütebessim, bu da mütebessim...”

Hangisinin tebessümü daha tatlıysa, Allah onu daha çok seviyor. Onun için lütfen aynanın karşısına geçin, nasıl tebessüm edince yüzünüz daha güzel oluyor ölçün, onu öğrenin. Daha çok sevap kazanmak için, bundan sonra arkadaşınıza o gülücüğünüzle gülün inşaallah.

Hani kızlar aynanın karşısına geçer; bakar bakar, saçını tarar.

Erkekler, delikanlılar aynanın karşısına geçer; bıyığını burar burar:

“—Şöyle güzelim, yandan daha güzelim, ortadan daha iyi...” Görünüşte siz de tebessümünüzün daha güzel olmasına bakın.

Hadîs-i şerîfin devamı da çok önemli:

Musafaha ederken daha güzel tebessüm eden Allah'a daha sevgili oluyor. Gülüştüler, gülücüklerini birbirlerine karşı gösterdiler, tutuştular, musafaha ediyorlar.

(*Feizâ tesâfahâ, enzele'llâhu aleyhimâ miete*

rahmetin) “Musafaha ettikleri zaman, Allah onların üzerine 100 birim rahmet indirir.”

Rahmetin ölçüsü, tonu, tonajı ne kadardır bilmiyorum. Allah’ın rahmeti, zenginlikten zenginliğine göre olur. Yüz rahmet iniyor. Allah’ın rahmeti, Allah’ın büyüklüğüyle ölçülüdür!

“—Camimize yardım lazım.” desek bir memur, çıkartır 1000 lira verir, 2000 lira verir; bir talebe madenî bir para verir. Ama bir ağa ise, zengin ise kesesini bir açar, içinden yüksek ne varsa bir şeyler çıkarır, onlardan verir.

Allah 100 rahmet indirir. Ne miktarda ise onu Allah bilir, herhalde çok kıymetli. Allah’ın bir rahmeti bile insana yeter de daha çok rahmet, 100 rahmet indirir.

Ortada iki kişi var, bunun taksimi nasıl olacak?

Muhterem kardeşlerim!

(Li’lbâdii tis’ûne) “Selâmı ilk verene, işin öncülüğünü yapana 90, *(ve li’l-müsâfihi aşeratün)* ondan sonra diğer musafaha edene 10 rahmet verilecek. İlk selâmı veren, ilk elini uzatana 90; mecburen, ona tâbi olarak bu işi yapana 10 rahmet.

Onun için işe ilk başlayan, öncülüğü yapan, başlatan daha çok sevabı alıyor. Tabi kötü yolda da ilk başlayan daha büyük suçu alır. Kavgayı ilk başlatanın cezası daha büyük olur.

Neden? O başlattı diye! Sevabı da ilk başlatan 100 birim rahmetin 90’ını alıyor, ötekisine 10’u kalıyor.

Hani Nasreddin Hoca'nın yanında ortaya yiyecek içecek, tatlı bir şey gelmiş:

“—Bunu kul taksimi mi yapalım, Allah taksimi mi?” demiş.

“—Allah taksimi.” denilince, çoğunu kendine almış.

Allah'ın taksimi eşit olmuyor; birine 90, diğerine 10 oluyor. Ama sebebi var. Neden?

Eşit olmamasında bile bir güzellik var.

Neden? Sen de gayretli ol, biraz canlı ol; ölgün olma, fırsatı kaçıрма. Gözünü aç, selâmı önce sen ver, elini önce sen uzat, sevabı sen kazan!

Bu neyi gösteriyor?

Rabbimiz bizim birbirimizi sevmek ve birbirimize iyilik yapmak hususunda canlı ve atılgan olmamızı istiyor, mütereddit olmamızı değil. Önceden atlayacak, hani maç yapar gibi. Önceden işi başaran, topu yakalayan, voleyi bulan golü atıyor, puanı alıyor gibi oluyor.

Allah-u Teâlâ Hazretleri hayırlarda bizi gayretli eylesin... Yolunda daim, zikrinde kâim eylesin... Habîb-i Edîbi'ne has ümmet olmayı nasib eylesin... Hakîki İslâm ahlâkı ile mütahallık olmayı nasib eylesin... Cennetiyle, cemaliyle müşerref olmamıza sebep olacak güzel bir ömür geçirmeyi nasib etsin... Huzuruna sevdiği, razı olduğu kul olarak varalım...

Habîb-i Edibine komşu olalım, Firdevs-i A'lâya dahil olalım... Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmına erelim... Cemalini bu gözlerimizle Rabbimiz bize görmeyi nasib eylesin...

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
19.04.1992 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİNE PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
KÜRSÜ